

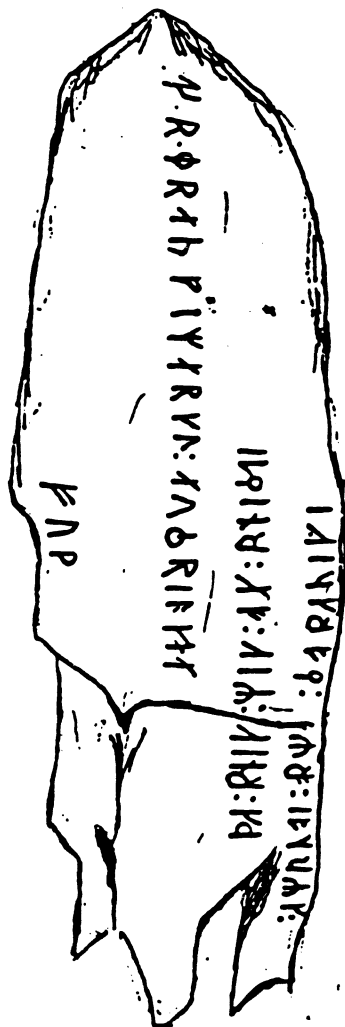

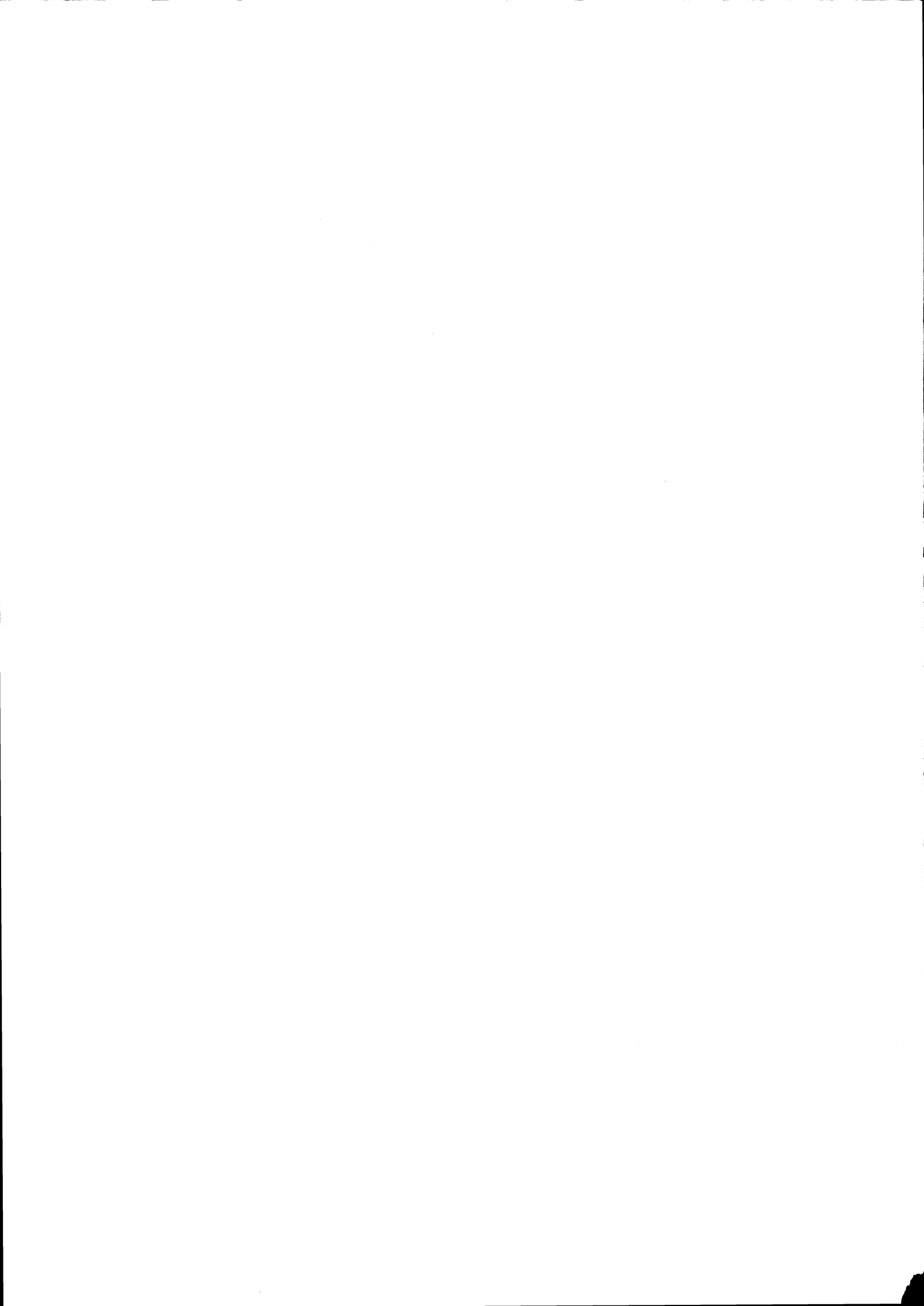
Medlemsblad for
Ringerike Slektshistoriegruppe

Nr. 1.

April 2002

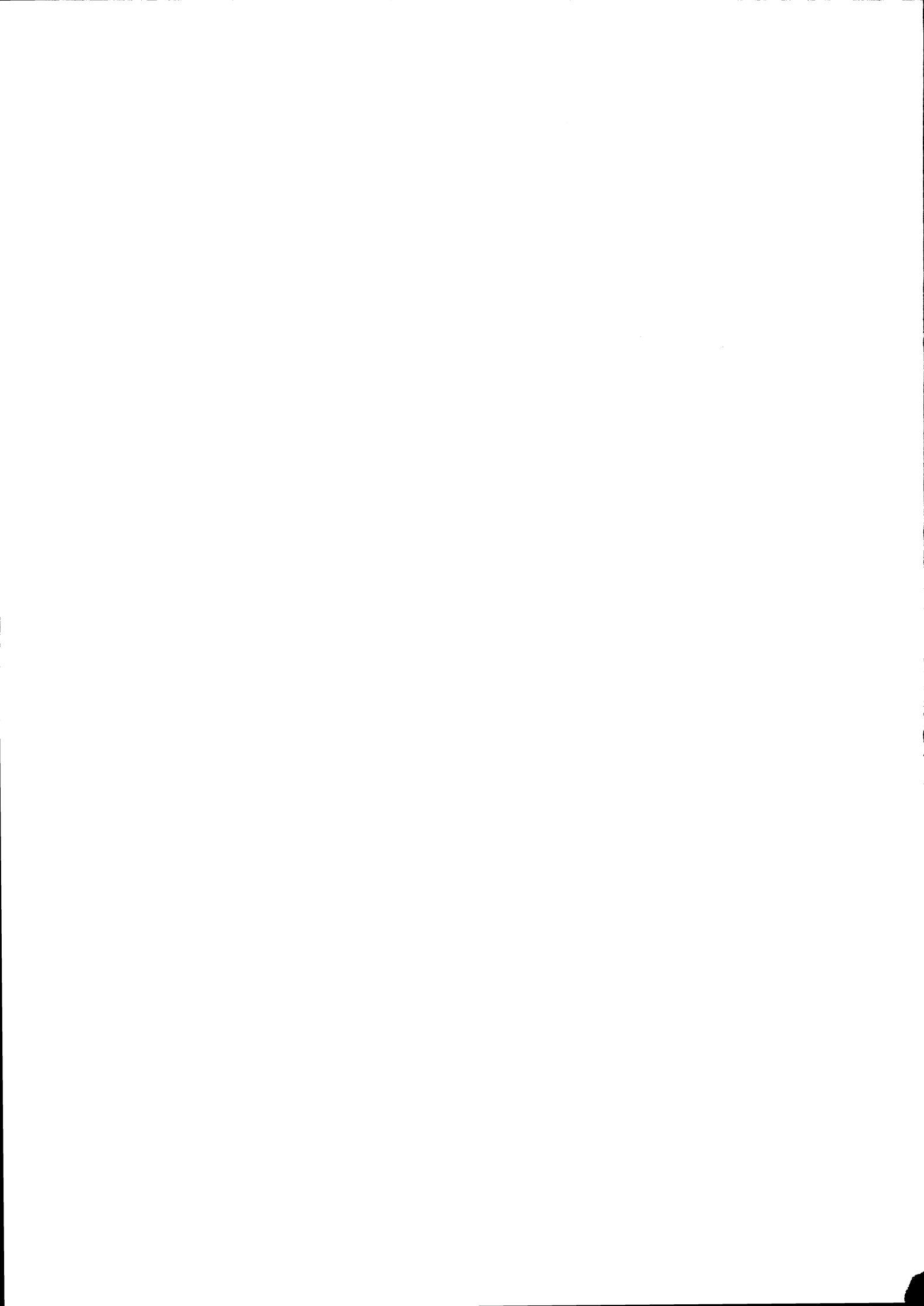
Årgang 12.

Innholdsfortegnelse.

Eigil Elsrud: Skagnes, søndre. <i>Skannet</i> .	s. 1.
Thorleif Solberg: Om Jon Torssen Råen i Krødsherad, hans forfedre og etterkommere.	s. 24.
Ole Engebretsen Yttri: En familie fra Hundstad i Hole.	s. 41.
Reidun Høllen: Kari fra Sigdal/Eggedal.	s. 45.
Thorleif Solberg: Anne Toresdatter fra Klekken, nordre, 1744-1804, hvor kom hun fra?	s. 47.
Tom Larsen: Utdrag av forskjellige rettsprotokoller, som inneholder saker fra Ringerike.	s. 53.
Tom Larsen: Oslo Kapitels forhandlinger, 1609-1616.	s. 63.
Jan Andersen: Innlegg.	s. 66.
Årsberetning.	s. 67.
Referat fra årsmøtet 12. febr. 2002.	s. 71.
Slektshistorisk og historisk litteratur til salgs.	s. 73.

Eigil Elsrud:

Skagnes Søndre

(Idag gårdsnr. 290 bruksnr. 3)

Skagnes i Ådalen ligger på østre side av Sperillen, ca. 11 kilometer syd for Nes. Gårdsnavnet er blitt skrevet på mange forskjellige måter de siste 500 årene, Schagnæs, Skanæs, Schawnæs, Schanæs, Scanæs, Skagnæs osv. I tillegg kommer de samme formene skrevet med e istedet for æ. Før reformasjonen var gården bispegods, og lå under Hamar bispesete, i likhet med storgården Nes (som Skagnes var underlagt). Da kongen overtok alt bispegods i 1536, ble Nes med Skagnes først administrert av St. Catharina Alter eller Hamargods, siden av Oslo lagstol. Skagnes ble i likhet med de aller fleste gårdene i midtre og øvre Ådalen lagt øde etter svartedauen.

Skagnes er nevnt 1528, med landskyld 1 bp. fisk (det samme for «Biørnvandet»).

Skagnes var ødegård og fortsatt underlagt Nes. Dette er nevnt i 1594 og i 1615.

1528 var det året **Torstein på Strande** og **Elling på Nes** betalte gjengjerdskatt (gjengjerden var en ekstraordinær skatt, skrevet ut med samme beløp på alle gårder, enten 1 lodd sølv eller 24 skilling). Skagnes ble vel på denne tiden helst brukt til utslått, fiske og jakt.

I 1601 ble Skagnes overført til Oslo Lagstol og var skyldsatt til 1 hud og ødegård under Nes. Der var ingen herligheter unntatt vadrette i Sperillen. Bøndene var bygselmenn. Her fremgår det tydelig at gården var bygslet av en eller flere allerede i 1601, uten at vi vet noen navn.

Fra jordeboka for Ringerike 1616 står det i lensregnskapet for året 1615: «**Per Næs** skylder 3 huder, Hamargods. Derunder brukes Skagnes øde, 1 hud»

I 1616 (tredjeårstake 1613-1616) skattet Skagnes til St. Catharina Alter (Hamargods), men «intet betalt enda».

I 1623 ble bygsleren navngitt for første gang. Han het **Ola Skagnes**. Opprinnelse ukjent.

I 1625 kom Skagnes inn i skattemanntallet.

I 1633 het bygsleren av Skagnes **Sjurd**. Hvor han kom fra vet vi ikke. Hans etterkommere finner vi i dag på Nordre Skagnes, i Smerud og i Høgskog (De to siste brukene er fra Nordre Skagnes). Sjurd Skagnes bygslet også nabogården Rustand, av skyld 4 skinn, i tiden 1634-38, samt i 1649-53.

I 1647 var fortsatt Sjurd bygsler. Han skattet av ødegården Skagnes, av skyld 1 fj. korn med bøkse. Dette tyder på at det etterhvert blir to brukere av gården. 1 fj. korn tilsvarte da 6 skinn, det vil si halve gården. Eier var lagmannen i Kristiania.

I 1651 klaget **Ola Skagnes** over futen Hans Rasmussen. Om dette er den samme Ola som i 1623 vet vi ikke. Faren Sjurd bygslet som før nevnt Rustand på denne tiden.

Fra sakinget på Li i Norderhov 19. juli 1652 sakser vi (først avlest av Th. Solberg):

Ola Sjurdsen Skagnes skyldte etter bevis 20 tylter tømmer for 30 rdl. **Ola** lå sjuk, så faren møtte for ham og og vedgikk skylda. **Sjurd Skagnes** (antagelig faren) fordres for 7 tylter. Han møtte og sa at han hadde lovet 2 tylter i tredjeårsholding av fire skinn (dvs. for Rustand). De andre tyltene hadde han lovet å selge futen, men hadde ikke fått noen betaling.

I 1657: Oppsitter **Sjurd Skagnes** betaler kvegskatt av 2 hester, 8 fe, 2 geiter og 6 sauer.

I 1660 er Skagnes skyldsatt til 1 hud 3 skinn til Alter Catharina. Til Lagstolen 1/2 hud av Vestre Bjønvand («Westre Biønn fiskevann» ble også brukt under Skollerud på denne tiden).

Fra Landkommisjonens store jordebok 1661:

Sjurd Skagnes, til Alter Catharina (nå) til Lagstolen 1 hud 3 skinn. Av «Wester Biørne» Fiskevann 1/2 hud. Sagtømmer til gårdsnytte. Skatt 1 1/2 rdl. Har 1 hest, 3 kyr, 1 ungdyr, 4 sauer. Sår: 2 tønner blandkorn. Tiende 1/2 tønne blandkorn.

Fra omkring 1662 har Skagnes hatt to bygslere. **Sjurd Gudbrandsen** hadde vært bygsler før, men nå kom det en ny bygsler, hvorfra vet vi ikke. Han het **Knut Bjørnsen**.

I 1664 bygslet **Sjurd Gulbrandsen** en halvpart av Skagnes. Hans alder var oppgitt til 90 år. Hans to sønner hjemme var Gulbrand og Lars. Deres alder var oppgitt til 16 år og 12 år. (En Ola Syversen var samtidig nyrytter i Åset. Antagelig den tidligere nevnte sønnen).

Samme året bygslet **Knut Bjørnsen** den andre halvparten av gården (han er feilaktig kalt **Knut Gudbrandsen** i skattematrikkelen 1664). Hans alder var da oppgitt til 36 år.-

I 1666 bygslet **Sjurd Gulbrandsen** fortsatt en halvpart av ødegården Skagnes. Hans alder var oppgitt til å være 70 år. Hans sønn Lars Sjurdsen, 22 år gammel, bodde hjemme hos foreldrene. **Knut Bjørnsen** bygslet den andre halvparten. Hans alder var oppgitt til 40 år. **Knut Bjørnsen** Skagnes bevitnet i 1682 å ha bodd i Ådalen omkring 20 år. Det vil si at han kom til Ådalen omkring 1662.

Sjurd Gudbrandsen Skagnes var født omkring 1590. Han var bygsler av Skagnes eller del av Skagnes fra 1633, og han bygslet også som før nevnt Rustand i to perioder. Han var gift to ganger. Om Ola Skagnes, bruker av hele Skagnes i 1623 var en slektning av **Sjurd** vet vi ikke. Hva hustruene til **Sjurd Skagnes** het, vet vi heller ikke, men i 1664 ble hans stedatter Dorthe Jensdatter stevnet for leiermål. Vi vet om tre sønner:

1. Ola Sjurdsen Skagnes, Åset, var kanskje født omkring 1626. Han var gift med en datter av Nils Olsen Næs (som var bruker på Nes fra 1631). Ola Sjurdsen var bruker på Skagnes, dels sammen med faren, men har nok blitt rydningsmann i Åset før 1664.
2. Lars Sjurdsen Skagnes, Somdalen (1645-1702). Var vel bruker av halve Skagnes sammen med sin gamle far, men giftet seg omkring 1670 med Live Larsdatter Somdalen, født ca. 1650. Lars ble senere bonde på Søndre Somdalen.

Lars Sjurdsens yngste datter Marit Larsdatter ble gift med Wegger Olsen Samsjøen, Buttingsrud. De fikk en mengde etterkommere. De som sitter på Nordre Skagnes idag, er blant disse, dessuten er de som før nevnt også etterkommere etter Knut Bjørnsen, som var på Søndre Skagnes fra 1662.

3. Gudbrand Sjurdsen Skagnes, født ca. 1648. (Aldersangivelsene i skattematrikkelene 1664 og 1666 er ikke til å stole på).

Høsten 1668 var det ikke lengre kongen som var eier av Skagnes, Åset og Vestre Bjonvannet. Eiendommene ble da solgt til privatpersoner:

Skagnes og Vestre Bjonvannet ble solgt til fogden Jacob Luth og Commerce Commissarius Lars Larsen, som hver ble eier av en halvpart. Åset ble solgt til Claus Trondsen, som solgte til Lars Larsen i 1672. Plassen Skaxnes av skyld 2 kalvskinn ble vel solgt til Jonas Nilsen Tue. Han var eier i 1684, for ved skjøte datert Kjøbenhavn den 6. september 1684 solgte Jonas Nilsen plassen Skaxnes til Lars Larsen, som lot dette skjøtet tinglyse ved det alminnelige sake- og skattetinget på Trøgstad 14. juli 1685. Jacob Luth og Lars Larsen [Lauritz Lauritzen, Laurs Laursen] kjøpte opp en mengde skogseiendommer på denne tiden, eiendommer som kongen hadde rådet over. Se forøvrig egen historie om Commerce Commissarius Lars Larsen.

Utdrag fra ting på Frok 6. juni 1671, avlest fra tingbøkene av Th. Solberg:

«Ilikemåte tilspurte Laurs Laursen (av Bragernes) samtlige tilstedeværende almue av Ådalen, om efternevnte tverrelvs bruk: Om Vestre Bjernevandselv, dess utløp, hvor den går igjennom, og hvem der først har bygd dam og har hatt brug i samme elv. Hvortil de svarte at hun utgår fra bemeldte Bjernevand og gjennom Jacob Luths og Laurs Laursens eiedeler til Skagnes på den ene, og Haffuersvigs eiedeler på den andre side, og så uti Storfjorden Sperilden, og at Knut Skagnes og Engebret Bleken først bygde dam i samme elv, og førte der tømmer ut, og var enda vell noget tømmer brugt der tilforn, dog med bessvær førend dammen ble bygd. Men nu siden kan det der drives uten nogen synderlig besværing».

Da Commerce Commissarius Lars Larsen døde i januar 1686, gikk halve Skagnes, Skaxnes, Åset og en del av Bjonvannet over på en av hans arvinger, Søren Hansen Lemmich. Den andre halvparten av Skagnes og en del av Bjonvannet var fortsatt eid av futen Jacob Luth.

Eiendommen **Skaxnes** (Skagsnæs, Schactnæs), som her har vært nevnt, og som utover på 1700-tallet er nevnt flere ganger, ble etterhvert integrert i selve Skagnes (eller Åset), se senere i historien. Skaxnes (av skyld 2 skinn) var nok en del av dagens Skagnes og/eller Åset. I delesaken av 8/5-1723 står det:

«Utrastene for Aaset og Skaxnes skal gå fra Sortebæk rett i øst til Bionevandet».

Ingen vet idag med sikkerhet hvor Skaxnes lå. At eiendommen lå til Vestre Bjonvannet burde vel være logisk. I rettssaken i 1880-årene mellom Skagnesgårdene og Vasenden om fisket i den nordre delen av Bjonvannet peker man på at de seks skinn i «Wester Bjørne» som bruktes under Skollerud i 1661 en gang omkring 1706-1707 er ført over til «rydningsplassen eller engstykket Skaxnes». At seks skinn i «Wester Bjørne» i 1661 også ble brukt under Skagnes ble ikke kommentert i retten. I følge den store jordeboken av 1661 skulle etter dette Vestre Bjonvannet være skyldsatt til ialt 12 skinn eller 1 hud.

Ved skjøte av 21. juni 1700 ble **Knut Bjørnsen Skagnes** eier av Jacob Luths del av Skagnes og Bjonvannet, dvs. Søndre Skagnes. (Dette skjøtet er kommet bort, men datoen er nevnt i senere saker).

Ved skjøte av 10. november 1711 ble **Jacob Larsen Lindelien** eier av Søren Lemmichs del i Skagnes og Bjonvannet, dvs. Nordre Skagnes samt Åset og Skaxnes. Da hadde Jacob Larsen, som var Knut Bjørnsens svigersønn, allerede fått seg overdratt halvparten av Knut Bjørnsens gods og løsøre, jfr. testamente datert Skagnes 16/11-1702, søknad om stadfesting datert Skagnes 8/7-1703 og kongebrev som lød:

Kongebrev datert Fredriksborg 24/8-1703 gjaldt stadfesting av testament fra Knut Bjørnsen og hustru på Skagnes i Ådal i Norderhov til Jacob Larsen Lindeli og hustru Siri Knutsdatter Lindeli. De overdrar halvparten av alt de eier av gods og løsøre til svigersønnen og datteren som har lovet å sørge for dem. Siri er deres eneste gjenlevende barn. Testamentet var datert 16/11-1702. Søknad om stadfesting var datert 8/7-1703.

Allerede 13/5-1703 hadde Jacob Larsen inngått kontrakt med Søren Lemmich om kjøp av halve Skagnes m.m. (avlest av Th. Solberg):

Søfren Hansen Lemmich selger til Jacob Larsen, boende på Lindelien, sin halve part i Skagnes, hans værfader påbor, skylder 7 1/2 skinn med bøkssel, og underliggende Åset 1 skinn og Bjørnevandet og Skaxnes 3 skinn med bøkssel.

og

Gd. Skagnes, den 1/2 part, er solgt av Søren Hansen Lemmich til Jacob Larsen, og skal betales med sagtømmer: «Undertegnede har sluttet eftermeldende kjøp og kontrakt: Jeg Søfren Hansen Lemmich, borger og indvaaner paa Bragernes, har solgt til Jacob Larsen, boende paa Lindeli i Aadal Annex min halve part udi den gaard Skagnes hans værfader Knud Bjørnsen påboer, skylder til mig 7 1/2 skind med bøkssel og underliggende Aaset skylder til mig med bøkssel ett skind, samt udi Bjørnevandet og Skachtsnes 3 skind med bøkssel, alt beliggende uti Aadalens Annex, hvorfor jeg Jacob Larsen Lindelie skal gi Søfren Hansen Lemmich trei hundrede og tredsinstyve tølter godt og døktig furumål tømmer paa Bersunds slepning, og det der at komme på nest efter følgende 9 nie aar, hvert aar 40 tølter tømmer. Saa den endelige rest skal være levert naar man skrivendes vorder Aaret 1712. Og naar hvert Aar bemeldte 40 tølter tømmer bliver levert, og den endelige rest som er melt da skal jeg Søfren Hansen Lemmich eller mine arvinger gi Jacob Larsen fullkommen skjøte og kjøpebrev på ovennevnte plasser og disses tilliggende eiendom. Hvorvidt jeg Jacob Larsen skal gi min forplikt til Søfren Hansen Lemmich at jeg og mine arvinger og efterkommere ikke skal avhende, hugge eller huggelade noget tømmer eller last uti ovenben. gaardens skove, uten med Søfren Hansens eller arvingers minde og tilladelse».

Bragernes 13. mai 1703. Søfren Hansen Lemmich.

Samme datum, på samme dokument: «Hvad sig det Damstøe ved Bjørnevandet paa Aaseteie angaar - der maa Søfren Hansen raade og befahle over som det var hans eget og mig ikke i nogen maade at vedkomme, og saa længe min værfader eller værmoder lever skal jeg ikke trenge dennem fra gaarden mens uti deres alderdom upaaklagelig oppholde, eftersom de begge ere meget aldrig folk, og ikke haver nogen anden at forskiude sig, næst Gud i himmelen uden deris eneste barn som er min qvinde, til bekræftelse».

Jacob Larsen

Jacob Larsen Sata, Lindelien ble hermed eier av den halvdelen av Skagnes som etter delingsoverenskomster og grensefastsettelser i 1723 og 1736 ble kalt Nordre Skagnes. Gårdsbruket Smerud var inkludert. I tillegg ble Jacob Larsen eier av Åset, en del av Vestre Bjonvannet samt Skaxnes.

Bjørn Bjørnsen Skagnes arvet etter sin bestefar Knut Bjørnsen den halvparten av Skagnes som senere ble kalt Søndre Skagnes, samt en del av Vestre Bjonvannet. Så lenge han var umyndig var hans morfar Nils Tordsen Viker (1643-1730) formynder for ham.

I 1704-1705 kom Nils Tordsen Viker opp i en prosess mot Jacob Larsen Skagnes, og ved rettergangen ved Tandberg tingstue 30. mars 1705 het det:

« Nils Viker fordret igjen i rette saken mot Jacob Larsen Lindelien og fordret dom. På Contrapartens vegne møtte Christian Tommesen, som fremla den tillatelse han hadde av amtmanden til å bruke godset (Skagnes), av 27. mars 1704. Som Jacob Lindeliens fullmektig hadde Christian Tommesen betalt til Nils Viker landskylden av den halve part i Skagnes og dets forhøielse med 3 rdl. minder 8 skilling. Da ble de for retten vennligen forlikte, at Nils Viker på sin myndling Bjørn Bjørnsens vegne straks måtte tiltrede det halve bruk i Skagnes tillige med de halve på gården befindende huse, hvorimot Jacob Lindelien straks bør til avlingens fortsettelse levere Nils Viker et lass høy og et lass halm for hans hester i våringen, hvorefter dito Nils Viker gjør seg bemeldte halve Skagnes med alle de der tilliggende pertinenter så nøttig og gavnlig som han best vil og kan. Og skal den pretensjon den inciterede gjør til Nils Viker angående de 15 rdl. Knut Skagnes skulle forstrækt sin sønn Bjørn til gårdens innløsning så og de pretenderende bygselpengers restitusjon for den halve del i Skagnes, være opphevet, død og aldri mere at påtales.

Angående Nils Vikers søksmål mot inciterede angående høy og korns avførsel for avvigte år, for den halve del i Skagnes, det beholder Jacob Lindelien herefter av Nils Viker upåtalet. Om hva bråteland utengjerdes befinnes sådd og nedfelt, derav tilkommer Nils Viker den halve part, såvidt i selve Skagneseie er avvirket. Hvorpå de gav hinannen hendene—.

Knut Bjørnsen Skagnes «sier seg over 90 år i 1703» (se neste side), var ifølge aldersangivelsene i 1664 og 1666 henholdsvis 36 år og 40 år. Vi skulle vel ikke ta så mye feil om vi antar at han var født omkring 1620 med en feilmargin på 8 år. Både han og hans ukjente hustru døde like etter 1703.

Knut Bjørnsen var den som sammen med Engebret Bleken bygde den første dammen i Vestre Bjonvannet, antagelig omkring 1662, da Knut etter eget utsagn var kommet til Ådalen. Knut var bygsler av en halvpart av Skagnes i 1664 og 1666 (helst den søndre delen). Det var den halvparten som futen Jacob Luth eide. Ved skjøte av 21. juni 1700 ble Knut eller sønnen Bjørn eier av denne halvparten. For enkelthets skyld kaller fra vi nå av denne halvparten for Søndre Skagnes, selv om delingen i en søndre og en nordre del av gården først ble gjennomført i 1723 og 1736. Knut Bjørnsen og hans hustru hadde to barn som ble voksne:

1. Bjørn Knutsen Skagnes, død i 1702, skulle ha vært, eller kanskje var han en kort tid eier av Søndre Skagnes, men døde, se fortsettelsen.
2. Sigrid Knutsdatter Skagnes (ca. 1673-1740) ble gift med Jacob Larsen Sata, Lindelien (ca. 1663-1733) som kjøpte Nordre Skagnes.

Bjørn Knutsen Skagnes (ca. 1670-1702) ble 1702 trolovet med Kari Nilsdatter Viker (1679-1719). Bjørn døde like før bryllupet. Det var skifte etter Bjørn Knutsen 4/8-1703, der heter det (skifteprotokoll 3 side 76b):

·
·
·
Bjørn Knutsen død som frafaldt sin trolovede fæstmø Kari Nilsdatter Viker forleden år den 7. juni da deres Brøllups høitid var berammet at holdes søndagen derefter den 12. ditto hvorefter hun af